

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ МЕТОДОМ АУДІОВІЗУАЛІЗАЦІЇ

studentskoi molodi [Cultural Aspects of Formation of Aesthetic Conscientness of Pupils and Students Youth]. Journal of scientific works. Pedagogical sciences. Kherson: KhDUPubl., no.34. pp.17–20. [in Ukrainian].

3. Vertehel, V.L. (2006). Rozvytok estetychnykh smakiv osobystosti maibutnoho yurysta v umovakh samostiinoi roboty pry vyvchenni inozemnykh mov [Development of aesthetic personality tastes of the future lawyer in conditions of independent work in the study of foreign languages]. *Humanism and education. Journal of materials of the VIII International Scientific and Practical Conference in Vinnytsia*. Vinnytsia: UNIVERSUM, pp. 212–214. [in Ukrainian].

4. Karpunova, N.H. (2009). *Moralno-estetychne vykhovannia kursantiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv systemy MVS Ukrainy* [Moral and aesthetic education of cadets of higher educational institutions of

the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Luhansk. 20 p. [in Ukrainian].

5. Mohilevska N. E. (2004). *Formuvannia estetychnoho vidnoshennia do liudyny u kursantiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv systemy MVS Ukrainy* [Formation of aesthetic attitude toward a person in cadets of higher educational institutions of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. Luhansk, 20p. [in Ukrainian].

6. Tomashevskiy, V.V. (2013). *Estetychna kultura yak sotsialno-istorychna katehoriia* [Aesthetic culture as a socio-historical category]. *Pedagogy of Higher and Secondary Schools*. No.38, pp. 355–361. [in Ukrainian].

7. Shlykova, I. (2008). *Etyko-estetychna osobystiv yak subiekt profesinnoi pidhotovky maibutnykh yurystiv* [Ethical and aesthetic personality as a subject of professional training of future lawyers]. *Science Notes. Seria: Pedagogy*, no.4, pp.180–183. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 22.01.2018

УДК 378.03

Поліна Магда, аспірант кафедри педагогіки й методики технологічної та професійної освіти ДВНЗ “Донбаський державний педагогічний університет”, викладач педагогіки і психології Бахмутського коледжу мистецтв імені Івана Карабиця

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ МЕТОДОМ АУДІОВІЗУАЛІЗАЦІЇ

У статті розглянуто тлумачення категорій “креативність” та “аудіовізуалізація”, проаналізовано зв’язок творчості, креативності, уяви з іншими психічними процесами та властивостями особистості. Як приклад методики з розвитку креативності майбутніх вчителів музики початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів наведено аудіовізуалізацію у формі малювання та ліплення (у процесі вивчення предметів соціально-гуманітарного циклу), розглянуто супутні впливи цього методу на особистість студента.

Ключові слова: креативність, аудіовізуалізація, творчість, арт-техніка, вчитель музики.

Літ. 5.

Polina Mahda, Postgraduate Student of the Pedagogy and Methods of Technical and Vocational Education Department State Higher Education Establishment “Donbass State Pedagogical University”, Lecturer of Pedagogy and Psychology Bakhmut Art College named after Ivan Karabytsya

THE DEVELOPMENT OF CREATIVITY OF FUTURE MUSIC TEACHERS BY AUDIOVISUAL METHOD

The article discusses the possibility of using the audiovisual method as a way of development of the value orientations of future music teachers of primary specialized art educational establishments. The material is relevant in the context of increasing demands of young professionals in the arts and culture field, whereas creativity as availability increases the competitiveness of colleges of arts and is a prerequisite educational and performance skills of the musician.

The research study builds on the works of Sh. Amonashvili, L. Kopanyshyna, O. Mikhailenko, T. Osipova, I. Savinov, S. Shcherbakov, M. Horelikova, O. Luhova, L. Bezemchuk, T. Besshaposnikova, O. Bobliyenko, A. Voznyak, T. Zhyhinas, K. Kabryl, G. Kondratenko, I. Polyakova, K. Schedrolosyeva, which offer various methods and technologies of creativity and other value orientations (through a portfolio method, project method, non-standard types of exercises, storytelling, scribing, performance art musician, musical interpretation and improvisation, auto-training and reflection, etc.), but scientists left unattended a method such as audio visualization. In our opinion, a called method contains rich potential for the formation and development of creativity in the future music teachers.

The author analyzes the interpretation of the categories “creative work”, “audio visualization”, “creativity”, “synesthesia” in view of their relationship in the development of professional skills and abilities

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ МЕТОДОМ АУДІОВІЗУАЛІЗАЦІЇ

of college students; demonstrates the interplay of mental processes, states, personality traits in the development of creativity by audio visualization; gives examples of topics for audio visualization using modeling clay and photographs illustrating the results of the training of creativity; notes accompanying psychotherapeutic influence on the personality of the future teachers of music schools of aesthetic education art technique to work with modeling clay.

In conclusion the author summarizes the effectiveness of audio visualization in the form of art therapy as an interpretation of the musical material, notes that it contains a rich potential for creativity of the future music teachers and shows the vector of future research, develop creativity by writing the outline for innovative lessons.

Keywords: *creativity, audio visualization, a music teacher, creative work, an art technology.*

Постановка проблеми. Наближається початок третього десятиріччя XXI століття, яке відзначається бурхливим реформуванням усіх освітніх сфер та напрямків діяльності. Майже реалізовані цілі Болонського процесу у галузі вищої освіти, що закономірно зумовили зміни у вимогах до молодих фахівців усіх напрямків підготовки. Більшого спектру якостей вимагають і від тих, хто формуватиме естетичну свідомість молодого покоління – вчителів музики початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів. Серед педагогічних аспектів підготовки на перше місце виходять, згідно з завданнями філософії освіти, ціннісні орієнтації вчителя музики, серед яких чільне місце посідає креативність (як і серед педагогічних здібностей представників цієї професії).

Аналіз основних досліджень. Проблему формування ціннісних орієнтацій (і креативності у тому числі) висвітлювали у сучасних публікаціях Ш. Амонашвілі, Л. Копанишин, О. Михайленко, Т. Осипова, І. Савінова, С. Щербаківа, М. Горелікова, О. Лугова, Л. Беземчук, Т. Бешапашнікова, О. Боблієнко, А. Возняк, Т. Жигінас, К. Кабріль, Г. Кондратенко, І. Полякова, К. Щедролосева та ін. У названих дослідженнях пропонуються різні методики та технології розвитку креативності та інших ціннісних орієнтацій (через методику портфоліо, метод проєктів, нестандартні типи занять, сторітелінг, скрайбінг, виконавську майстерність музиканта, музичну інтерпретацію та імпровізацію, аутотренінг та рефлексію тощо), але науковці залишили поза увагою такий метод, як аудіо візуалізацію. На нашу думку, названий метод містить багатий потенціал щодо формування і розвитку креативності у майбутніх вчителів музики, оскільки дозволяє поєднати кілька мистецьких напрямків діяльності.

Метою статті є розгляд можливостей розвитку креативності методом аудіовізуалізації у майбутніх вчителів музики початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів у процесі вивчення предметів соціально-гуманітарного циклу в коледжі мистецтв I – II рівнів акредитації.

Виклад основного матеріалу. У центрі педагогічних досліджень, присвячених формуванню ціннісних орієнтацій у майбутніх вчителів музики, як провідні ціннісні орієнтації найчастіше виступають естетична спрямованість, комунікативність, патріотизм, емпатія, етика та креативність. Остання з них тлумачиться переважно так: “Креативність (від лат. creatio – створення) створювальна, творча новаторська діяльність” [5]. Тобто в основі аналізованої дефініції знаходиться українська лексема “творчість”, яка сучасними педагогами розглядається як “продуктивна людська діяльність, здатна породжувати якісно нові матеріальні та духовні цінності суспільного значення” [3, 515].

З огляду на професійну діяльність педагога-музиканта (викладання, виконавство, керівництво гуртковою роботою, профорієнтаційна робота, науково-педагогічна та сценічна діяльність, композиторська, аранжування тощо) можна твердити, що креативність є однією з умов досягнення педагогічної майстерності (ця ціннісна орієнтація за загальною структурою педагогічної майстерності одночасно знаходиться, на нашу думку, і у числі педагогічних здібностей, і в умовах успішного розвитку зовнішньої та внутрішньої педагогічної техніки).

На розвиток креативності непересічний вплив мають такі процеси, стани психіки та психологічні властивості особистості майбутнього вчителя музики:

- увага (репродуктивна і творча) та її прийоми (гіперболізація, аналогія, аглютинація, літота, акцентування, типізація, схематизація тощо);
- музичне мислення (асоціативне, дискурсивне, образне);
- музична пам’ять (образна, емоційна, логічна);
- розвинене стадіальне музичне сприймання;
- увага (довільна і післядовільна; зовнішня, внутрішня і змішана) та її властивості (об’єм, переключення, стійкість, концентрація);
- розвинене інтонаційно і лексично мовлення (правильне, виразне, образне, метафоричне, інтонаційно і тонально забарвлене, динамічно змінне, з доречними фразовими наголосами і паузами);

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ МЕТОДОМ АУДІОВІЗУАЛІЗАЦІЇ

- емоційно-вольова сфера особистості (вміння керувати емоціями і почуттями, передавати їх за допомогою музичних засобів виразності, вміння збуджувати почуття, емпатійно розуміти їх у музичному творі чи у свого учня, колеги);

- розвиток загальних і спеціальних музичних здібностей [4].

До складу програм з фахових дисциплін входять обов'язкові вимоги до знань і вмінь студентів коледжів мистецтв. У свою чергу, майже всі перелічені психічні процеси, стани і властивості особистості мають розвиватися і під час вивчення майбутніми вчителями музики предметів соціально-гуманітарного циклу.

Найбільш вдалим методом для розвитку основних складових креативності ми вважаємо аудіовізуалізацію. Великий тлумачний словник подає таке тлумачення візуалізації: одержання (подання) видимого зображення яких-небудь предметів, явищ, процесів, недоступних для безпосереднього спостереження (від лат. *visualis* – зоровий) [5]. У нашому випадку – недоступних для безпосереднього спостереження за допомогою зору. Дуже рідко зустрічається властивість (закономірність) відчуттів, яка дозволяє одночасно з відчуттям звуку бачити його колір (синестезія – виникнення від впливом подразнення одного аналізатора відчуття, характерного для іншого аналізатора [3, 512]. Загальноновизнано, що такою здатністю володіли Скрябін, Римський-Корсаков, Мусоргський, Рембо, Чурльоніс та ін. представники світу мистецтва [2]. Але на цьому принципі побудовано велику кількість метафор і епітетів (наприклад, золотий голос, гостра лінія, холодні кольори, солодкий аромат, зелений аромат, холодний аромат, тепла посмішка, важкий погляд, оксамитовий тембр, срібний звук тощо), що дозволяє за рахунок розвитку уяви та асоціативного мислення студентів (вихованців) розвивати креативність як нетиповість у погляді на звичайні методи виховання, прийоми виконавства, сценічні ефекти, артистизм та сприяти самореалізації майбутніх вчителів музики завдяки знаходженню і вираженню ними власної асоціації та власного бачення.

Одним з варіантів реалізації методу творчої аудіовізуалізації є малювання музичного твору. Цей метод успішно використовується впродовж багатьох років у секторі музичної практики коледжів мистецтв, у молодших класах дитячих музичних шкіл та шкіл мистецтв як метод розвитку уяви, стимулювання і заохочення [1]. Часто він включає елементи змагання, що значно підвищує цікавість учнів до нього. Виставки творчих робіт учнів/студентів, визначення

переможця, нетрадиційний погляд на музичний твір часто заохочують інших (тих, хто не брав участі,) спробувати свої сили, перевірити можливості власної уяви. Така робота почасти виносить на домашнє завдання, але у коледжах мистецтв немає можливості скористатись цим видом роботи (за Положенням про коледж такого виду роботи (домашня) просто не існує), тому завдання потрапляють до переліку самостійної та індивідуальної роботи студентів творчого рівня.

Заняття з педагогіки і психології надають можливість скористатись аудіовізуалізацією під час практичних занять. Для студентів II курсу відведено 74 години аудиторних практичних занять у межах яких викладач може скористатись методом традиційної аудіовізуалізації (малювання) або арт-пластики, коли замість малювання музичного твору, уявлення, пасажу, фрази, тональності їх треба зліпити з пластиліну або кольорової глини.

У жовтні 2017 року заняття у техніці арт-пластика за темою “Тренінг креативності” були проведені на II та III курсах Бахмутського коледжу мистецтв імені Івана Карабиця до Дня психічного здоров'я (інтегроване заняття: педагогіка і психологія та іноземна мова за професійним спрямуванням). Серед завдань для візуалізації були такі:

1. Аудіовізуалізація “Музичні інструменти”.
2. Аудіовізуалізація “Стилі музики”.
3. Аудіовізуалізація “Ноти та засоби музичної виразності”.
4. Аудіовізуалізація “Про музику з гумором”.
5. Аудіовізуалізація “Музичний твір”.
6. Аудіовізуалізація “Музична термінологія англійською”.

У роботі взяли участь студенти ПЦК “Народні інструменти” та “Оркестрові духові та ударні інструменти”. Серед інших творчих робіт, що дозволяють аудіовізуалізувати музичний матеріал, варто відмітити вироби з бісеру, вишивку (хрестиком та гладдю, стрічками), проте їх не можна використовувати під час практичних занять через тривалість виготовлення. У позаурочній роботі (концертні заходи) можлива візуалізація музичного твору через хореографічну композицію при достатній підготовці студентів.

Висновки. Аудіовізуалізація як метод розвитку креативності у студентів коледжів мистецтв дозволяє підвищити цікавість до занять, створює ефект новизни, сприяє неупередженому тлумаченню музичного матеріалу та розвиває уяву, асоціативне мислення, дрібну моторику. За рахунок ліплення та контакту з пластичним матеріалом створюється психотерапевтичний

РОЗВИТОК КРЕАТИВНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ МЕТОДОМ АУДІОВІЗУАЛІЗАЦІЇ

ефект, що виражається в усвідомленні та опрацюванні власних емоцій, виході неусвідомленої тривоги, відкритті в особистості нових ресурсів і можливостей, загальному ефекті заспокоєння. Також виконані роботи є матеріалом для практичного психолога навчального закладу (діагностика психічних розладів та тривожних станів студентів) та методом розвитку тактильних відчуттів, що є важливим для виконавців на гітарі, домрі, бандурі, скрипці тощо.

Отже, аудіовізуалізація у формі арт-терапії як інтерпретація музичного матеріалу містить багатий потенціал для розвитку креативності майбутніх вчителів музики. Подальший напрям нашого дослідження – розвиток креативності студентів коледжів під час написання планів-конспектів нетрадиційних занять та їх проведення для здійснення профорієнтаційної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демиденко В. В. *Мистецтво у світоглядному вихованні (формування світоглядних уявлень підлітків на уроках літератури, музики, образотворчого мистецтва): навч. посіб. для студ. ВНЗ. – Луганськ: ДЗ “Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”, 2008. – 200с.*

2. Осипова Т. В. *Формування і розвиток творчих здібностей студентів як актуальна проблема підготовки компетентних фахівців музичного виховання // Освіта. Медицина. Виховання: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Бахмут, 27-28 лютого 2017 // Бахмут: МАСМУ, БМК, 2017. – С.119.*

3. Степанов О. М., Фіцула М. М. *Основи психології і педагогіки: навчальний посібник. – К.: Академвидав, 2005. – 520с.*

4. Столяренко Л. Д. *Основи психології. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2002. – 672с.*

5. *Великий тлумачний словник сучасної української мови [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://slovopedia.org.ua>*

REFERENCES

1. Demydenko, V. V. (2008). *Mystetstvo u svitohliadnomu vykhovanni (formuvannia svitohliadnykh uiaвлен pidlitkiv na urokakh literatury, muzyky, obrazotvorchoho mystetstva): navch. posib. dlia stud. VNZ* [The art of ideological education (formation of philosophical ideas in adolescent class of Literature, Music, Art): educational book for students of Higher Educational Establishments]. Luhansk: SE “Luhansk National University named after Taras Shevchenko” Publ., 200p. [in Ukrainian].

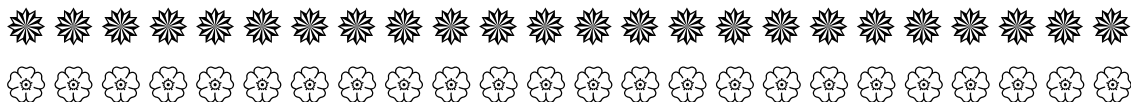
2. Osypova, T. V. (2017). *Formuvannia i rozvytok tvorchykh zdbnostei studentiv yak aktualna problema pidhotovky kompetentnykh fakhivtsiv muzychnoho vykhovannia* [The formation and development of training competences of students as actual problem of training competent professionals musical education]. “Osvita. Medytsyna. Vykhovannia” materialy IV Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii – “Education, Medicine, Upbringing” Proceedings of the 4th All-Ukrainian Science and Practical Conference. Bakhmut, 27-28 February 2017 (p.119). Bakhmut: MASMU, BMC [in Ukrainian].

3. Stepanov, O. M. & Fitsula, M. M. (2005). *Osnovy psikhologhii i pedahohiky: navchalnyi posibnyk* [Bases of psychology and pedagogical: educational book]. Kyiv: Akademvydav Publ., 520 p. [in Ukrainian].

4. Stolyarenko, L. D. (2002). *Osnovy psikhologii* [Bases of psychology]. Rostov-na-Donu: Feniks Publ., 672p. [in Russian].

5. *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Great defining dictionary of contemporary Ukrainian language]. [Electronic resource]. Access mode: <http://slovopedia.org.ua> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.01.2018

“Коли творчих людей питають, як вони щось зробили, вони відчують себе трохи винуватими, тому що вони не зробили нічого насправді, а просто помітили. Це стає їм зрозуміло з часом. Вони змогли зв’язати різні шматочки свого досвіду і синтезувати щось нове. Це відбувається тому, що вони пережили й побачили більше, ніж інші, або тому, що вони більше про це міркують”.

Стів Джобс

американський підприємець і винахідник

